

Russia's Foreign Policy towards the Central African Republic: From Cooperation to Neo-Colonialism

Majid Rasouli^{*1} and Vahid Hosseinzadeh²

1. Assistant Professor, Department of Geopolitics, Center for African Studies, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran
Email: m.rasouli@modares.ac.ir (Corresponding author)
2. Assistant Professor, International Relations Department, Faculty of Humanities, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

Article Info.

ABSTRACT

Article Type:
Research Paper

Article History:

Received:
22 December 2025

Revised:
2 June 2026

Approved:
17 August 2026

Published Online:
2 September 2026

Keywords:

Proxy
Colonialism,
Domestic
Politics,
Foreign Policy,
Central Africa,
Russia.

This study examines Russia's influence on the political, military, and diplomatic structures of the Central African Republic in 2017 as a case study of asymmetric relations in contemporary international affairs. Russia's policies toward the republic indicate the emergence of a new colonial paradigm that replaces traditional models of development assistance and ideological management. This study therefore asks: How does Russia influence the domestic and foreign policy of the Central African Republic? To answer this question, the research hypothesis is as follows: In the Central African Republic, Russia offers a model of security-for-economic-access trading, in which the transfer of military technology and security presence serves to rewrite regional geopolitical norms. This pattern, while challenging traditional regional powers, represents a new form of neo-colonialism in which goals are pursued through proxy forces rather than direct state intervention. This article is a case study using qualitative research methods. This research uses a descriptive-analytical approach, and data collection relies on documentary and library research. Research findings show that since 2017, Russia has strengthened its influence by becoming the Central African Republic's main security partner. This military support-often provided through non-state military contractors such as the Wagner group-has directly contributed to the Central African Republic's structural stability while undermining the effectiveness of democratic institutions. Direct interaction with the president and lobbying for constitutional reforms show Russia's deep influence over domestic governance. This has transformed the Central African Republic from an independent state into a factor in Russia's regional strategic calculations.

Cite this article: Rasouli, M. and V. Hosseinzadeh (2025), "Russia's Foreign Policy toward the Central African Republic: From Cooperation to Neo-Colonialism", **Central Eurasia Studies**, Vol. 19, No. 1, pp. 218-246.

<http://doi.org/10.22059/jcep.2026.407807.450386>

© The Author(s).

Publisher: University of Tehran

Introduction: This study examines Russia's expanding influence over the political, military, and diplomatic structures of the Central African Republic (CAR) since 2017 as an example of asymmetric relations in contemporary international politics. The trajectory of Moscow's engagement with CAR signals the emergence of a new neo-colonial paradigm that moves away from traditional models of development assistance and ideological interventions. Instead, it introduces a form of security-for-economic-access trading that reconfigures regional geopolitical dynamics. Understanding how Russia has positioned itself as a decisive external actor in CAR provides broader insight into the changing architecture of influence and dependency across Africa. Furthermore, the case highlights how non-Western powers use alternative modes to fill governance and security vacuums in fragile states, thereby reshaping global competition in the Post-Cold War order.

Research question: How does Russia influence the domestic and foreign policy of the Central African Republic?

Research hypothesis: To answer this question, the research hypothesis is formulated as follows: In the Central African Republic, Russia offers a model of security for- economic-access, in which the transfer of military technology and a security presence serve as a means to reshape regional geopolitical norms. While challenging traditional powers in the region, this pattern represents a new form of neo-colonialism in which goals are pursued through proxy forces rather than direct state interventions.

Methodology and Theoretical Framework: This study employs a qualitative, descriptive-analytical methodology that draws primarily on documentary and library sources; however, its analytical strength lies in a theoretical framework grounded in neo-colonialism, neo-imperialism, state capture, and proxy relations. Over the past two centuries, external actors have profoundly shaped Africa, often through neo-colonial practices. Drawing on Kwame Nkrumah's seminal formulation of neo-colonialism and subsequent research, this framework examines how external powers use political, economic, and security instruments to advance their interests in weaker states at the expense of local populations. In this view, neo-colonialism is

understood as a system through which foreign actors deploy tools that enable domestic elites to maintain regimes aligned with foreign interests, facilitate resource extraction, and reinforce asymmetric dependence. Neo-imperialism, which operates through spheres of influence, complements this view by highlighting how major powers establish near-monopoly dominance over strategically important regions.

The framework also incorporates the concept of state capture, defined as a form of corruption in which powerful domestic or foreign actors manipulate legal, political, and economic systems to serve a narrow elite. Enabled by institutional fragility, this process creates environments highly vulnerable to external intervention. Finally, the analysis draws on theories of proxy relations, which explain how foreign states exert influence through third parties, including non-state military contractors, by providing security or resources in exchange for political and economic concessions. Taken together, these concepts provide a coherent analytical framework for assessing Russian strategies and their impacts on governance and sovereignty in the Central African Republic.

Results and Discussion: Since 2017, Russia has solidified its position as the Central African Republic's (CAR) primary security partner by deploying private military contractors, most notably the Wagner Group. Although this military support has contributed to short-term stability, it has also weakened democratic institutions by centralizing decision-making and suppressing political pluralism.

Moscow's influence extends beyond the security sector into the political sphere, where direct engagement with the president and lobbying for constitutional reforms have effectively reduced CAR's sovereignty to a variable in Russia's broader regional strategy. By providing security assistance without the political conditions typically imposed by Western actors, Russia has challenged France's long-standing geopolitical monopoly and, through a combination of military, political, and intelligence operations, has positioned itself as an attractive alternative partner. This Russian approach exemplifies a form of neo-colonialism that, unlike classical colonial models, relies

on proxy actors and transactional security arrangements to secure economic and geopolitical interests rather than direct rule. By embedding Russian interests in the Central African Republic's state structures through military technology transfers and close ties with political elites, Moscow is establishing a long-term strategic foothold to exert influence through flexible, low-key means throughout the region.

Conclusion: The study concludes that Russia's involvement in the Central African Republic represents a distinctive model of asymmetric power relations that combines security assistance, military technology transfer, and political intervention. This model has enabled Moscow to reshape CAR's domestic political order, consolidate its regional presence, and challenge pre-existing French dominance. This case highlights a new mode of influence in international relations—one in which external powers use non-state military proxies and transactional security partnerships to rewrite regional geopolitical norms. The implications of this research extend beyond the Central African Republic. It underscores the importance of understanding how emerging powers deploy hybrid statecraft to extend their influence in fragile states. It also raises urgent questions about the long-term implications for governance, sovereignty, and stability in regions where security dependence becomes the basis of political alignment. Finally, the case of CAR shows that neo-colonial dynamics are evolving, with contemporary forms relying less on territorial control and more on strategically manipulating security vulnerabilities and domestic political processes.

Keywords: Proxy Colonialism, Domestic Politics, Foreign Policy, Central Africa, Russia.

سیاست خارجی روسیه در برابر جمهوری آفریقای مرکزی: از همکاری تا استعمارنو

مجید رسولی^۱ و وحید حسین‌زاده^۲

۱. استادیار، گروه ژئوپلیتیک، مرکز مطالعات آفریقا، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

نویسنده مسئول: m.rasouli@modares.ac.ir

۲. استادیار، گروه روابط بین‌الملل، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

اطلاعات مقاله چکیده

نوع مقاله: علمی پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۰/۰۱

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۳/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۵/۲۶

تاریخ انتشار برخط:

۱۴۰۵/۰۶/۱۱

واژگان اصلی:

استعمارنویابی،

سیاست داخلی

سیاست خارجی،

آفریقای مرکزی،

روسیه.

این پژوهش به بررسی تأثیرگذاری روسیه بر ساختارهای سیاسی، نظامی و دیپلماتیک جمهوری آفریقای مرکزی از سال ۲۰۱۷ می‌پردازد و آن را نمونه‌ای از روابط نامتوازن در نظام بین‌الملل تحلیل می‌کند. سیاست‌های مسکو در مورد این کشور، نشان‌دهنده شکل‌گیری الگویی از استعمار نو است که مدل‌های سستی کمک‌های توسعه‌ای و مداخله‌های ایدئولوژیک را به حاشیه رانده است. پرسش اصلی پژوهش این است که روسیه چگونه بر سیاست داخلی و خارجی جمهوری آفریقای مرکزی اثر می‌گذارد؟ فرضیه پژوهش بر این مبنا استوار است که روسیه در این کشور الگویی مبتنی بر «تبادل امنیت در برابر دسترسی اقتصادی» ارائه داده است؛ الگویی که در آن انتقال فناوری نظامی و حضور امنیتی، ابزاری برای بازتعریف هنجارهای ژئوپلیتیک است. این فرآیند ضمن به چالش کشیدن قدرت‌های سستی، فرانسه، نمونه‌ای از استعمار نو را به نمایش می‌گذارد که در آن اهداف استراتژیک نه از راه مداخله، بلکه با بهره‌گیری از نیروهای نیابتی دنبال می‌شود. این پژوهش با رویکرد کیفی، روش نمونه‌پژوهی و از راه گردآوری داده‌های اسنادی-کتابخانه‌ای انجام شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد روسیه از سال ۲۰۱۷ با تبدیل شدن به شریک امنیتی اصلی، نفوذ خود را تثبیت کرده است. این حمایت، به‌ویژه توسط پیمانکاران امنیتی غیردولتی مانند واگنر، ضمن ایجاد ثباتی ساختاری، کارآمدی نهادهای دموکراتیک را تضعیف کرده است. تعامل‌های مستقیم مسکو با هیئت حاکمه و لابی‌گری برای اصلاحات قانون اساسی، بیانگر نفوذ بر حاکمیت داخلی است.

استناد: رسولی، مجید و وحید حسین‌زاده (۱۴۰۵)، «سیاست خارجی روسیه در برابر جمهوری آفریقای مرکزی:

از همکاری تا استعمارنو»، مطالعات اوراسیای مرکزی، دوره ۱۹، شماره ۱، صص. ۲۴۶-۲۱۸

<http://doi.org/10.22059/JCEP.2026.395857.450329>

© The Author(s).

ناشر: دانشگاه تهران

مقدمه

در سال‌های اخیر، روسیه با شعار «حمایت از قاره آفریقا» حضور خود را در این قاره به شکل چشمگیری احیا کرده است (موسوی، ۱۴۰۳). این سیاست اعلامی کرملین، به‌ویژه در نشست‌های دانشگاهی، با پرسشی اساسی روبه‌رو شده است که آیا این حضور نشان‌دهنده همکاری برابر با دولت‌های آفریقایی است، یا شکلی از «استعمار نو» که در آن منافع روسیه با ابزارهای غیررسمی و با هزینه کشورهای میزبان دنبال می‌شود؟ این پرسش زمانی اهمیت می‌یابد که بدانیم رشد نفوذ روسیه در آفریقا با کمک‌های شفاف برای توسعه کشورهای، بلکه با بهره‌برداری از منابع طبیعی، قراردادهای نظامی مبهم و استقرار شرکت‌های نظامی خصوصی^۱ مانند گروه واگنر^۲ پیش می‌رود (هدایتی، ۱۴۰۲).

برخلاف دوران شوروی که حضور مسکو در آفریقا بیشتر ایدئولوژیک و در کنترل مستقیم دولت بود (کولایی و عابدی، ۱۳۹۷) (زارعی و همکاران، ۱۳۹۸)، راهبرد جدید روسیه غیرمستقیم‌تر، کم‌هزینه‌تر و غیررسمی‌تر است. شرکت‌هایی مانند واگنر که از نظر حقوقی خصوصی، اما در عمل به شدت به کرملین وابسته هستند، در ازای تأمین امنیت رژیم‌های محلی، امتیازهای اقتصادی گوناگون دریافت می‌کنند. در این راهبرد حفظ امنیت رژیم‌های محلی در برابر دریافت امتیازهای اقتصادی و منابع طبیعی مبادله می‌شود. این تحول در شیوه کاربست قدرت، اگرچه در ظاهر حمایت از حاکمیت دولت‌های به‌نظر می‌رسد، اما سرانجام از راه وابستگی، به تضعیف آن منجر می‌شود (رشیدی، ۱۳۹۵). جمهوری آفریقای مرکزی^۳ نمونه‌ای بارز از این راهبرد ژئوپلیتیکی روسیه است. کشوری غنی از منابع، اما گرفتار در چرخه‌ای از ضعف نهادی و بی‌ثباتی که ناتوانی دولت مرکزی در کنترل قلمروی خود، آن را به صحنه‌ای برای رقابت قدرت‌های خارجی تبدیل کرده است. سیاست خارجی روسیه در جمهوری آفریقای مرکزی، بازنمای گذار در مدل‌های مداخله‌گری قدرت‌های بزرگ است. مسئله اصلی نوشتار حاضر، تبیین این نکته است که چگونه مسکو موفق شده است با بهره‌گرفتن از نبود اقتدار سرزمینی در بانگی، نوعی حاکمیت نیابتی را جایگزین دولت‌سازی نوین کند (Singh, 2022).

تحلیل این رابطه، نیازمند عبور از نگاه‌های خوش‌بینانه به همکاری شمال‌جنوب و ورود به لایه زیرین «اقتصاد سیاسی امنیت» است. برخلاف الگوهای سنتی کمک‌های توسعه‌محور که

1. Private military companies (PMCs)

2. PMC Wagner

3. Central African Republic (CAR)

هدفشان تقویت نهادهای دولتی است، الگوی روسیه در جمهوری آفریقای مرکزی بر «بقای رژیم» تکیه دارد. در این مدل، روسیه با استفاده از نیروهای امنیتی خصوصی (گروه واگنر) هزینه حفظ قدرت را برای نخبگان حاکم به شدت کاهش می‌دهد و در ازای آن، حاکمان محلی مجبور به واگذاری امتیازهای اقتصادی به‌ویژه منابع راهبردی مانند معادن الماس، طلا و اورانیوم به شرکت‌های روسی می‌شوند. این موضوع نشان‌دهنده «تله استعمارنوی دوجانبه» است. از دیدگاه روسیه مسکو با برون‌سپاری حضور نظامی خود به بازیگران غیردولتی^۱، از محدودیت‌های حقوق بین‌الملل فرار کرده و با ایجاد «مدل کسب‌وکار نظامی»، نفوذ ژئوپلیتیک خود را بدون بار مالی مستقیم بر دوش بودجه عمومی روسیه تثبیت می‌کند. از دیدگاه جمهوری آفریقای مرکزی این رابطه، دولت مرکزی را در وضعیت وابستگی آسیب‌شناختی قرار می‌دهد (بابایی و همکاران، ۱۴۰۲). زمانی که امنیت دولت را یک نیروی خارجی خصوصی تأمین می‌کند، حاکمیت دیگر نیازی به به‌دست‌آوردن مشروعیت از راه خدمات‌رسانی به مردم ندارد. در نتیجه، دولت به‌جای تقویت نهادهای اداری و نظامی ملی، به ابزاری برای تسهیل استخراج منابع به‌وسیله پیمانکاران روسی تبدیل می‌شود. این موضوع نوعی از استعمار نو محسوب می‌شود که براساس راهبردهای روسیه تکامل یافته و با نیروهای نیابتی تحقق می‌یابد.

در دهه اخیر، پیدایش روسیه به‌عنوان شریک امنیتی اصلی بانگی، نه تنها معادله‌های داخلی این کشور را دگرگون کرده است، بلکه آزمونی برای پاسخ به پرسش اصلی این نوشتار است که روسیه چگونه بر سیاست داخلی و خارجی جمهوری آفریقای مرکزی تأثیر می‌گذارد؟ در این نوشتار با هدف واکاوی عمق و ابعاد این تأثیرگذاری، چگونگی نفوذ روسیه بر سیاست‌های داخلی (اصلاحات نظامی و نهادسازی) و جهت‌گیری‌های سیاست خارجی جمهوری آفریقای مرکزی را بررسی می‌کنیم. اهمیت این مطالعه در این است که روابط روسیه و جمهوری آفریقای مرکزی، نمونه‌ای برجسته از الگوی جدید دیپلماسی قدرت‌های بزرگ در مناطق خاکستری جهان است که در آن‌ها، ابزارهای غیرمستقیم، مانند پیمانکاران امنیتی خصوصی یا شرکت‌های خصوصی نظامی در پیشبرد منافع ژئواستراتژیک نقش محوری دارند.

ادبیات موجود در حوزه روابط بین‌الملل بیشتر بر مدل‌های نواقع‌گرایی و وابستگی در تحلیل روابط شمال‌جنوب تمرکز داشته است. اما رابطه کنونی روسیه و جمهوری آفریقای مرکزی نیازمند چارچوب تحلیلی پیچیده‌تر است. در این نوشتار از چارچوب رقابت

قدرت‌های بزرگ^۱ و استعمار نوینیتی بهره می‌بریم. براساس این چارچوب، نفوذ روسیه در جمهوری آفریقای مرکزی نه فقط اقدامی حمایتی، بلکه بخشی از راهبرد بزرگ‌تر برای به‌چالش کشیدن هژمونی سستی غرب در آفریقا، دسترسی به منابع معدنی راهبردی و توسعه بازارهای تسلیحاتی است. روسیه در ازای ارائه خدمات امنیتی، آموزش نظامی و حمایت سیاسی از جمهوری آفریقای جنوبی در نهادهای بین‌المللی، در نهادهای دولتی و نظامی این کشور نفوذ گسترده‌ای ایجاد کرده است.

پیشینه پژوهش

پژوهش‌های مرتبط با حضور روسیه در آفریقا را می‌توان در چهار محور اصلی دسته‌بندی کرد: **دسته نخست: راهبرد کلان روسیه در آفریقا.** این دسته به هدف‌ها، منافع و محدودیت‌های کلی سیاست روسیه در قاره آفریقا می‌پردازد:

البسوسی^۲ (۲۰۲۲) در مقاله «نقش فزاینده روسیه در کشورهای جنوب صحرای آفریقا: منافع، فرصت‌ها و محدودیت‌ها» و ارمه^۳ (۲۰۲۵) در مقاله «روابط مسکو با آفریقا: رونمایی از راهبرد روسیه در آفریقا و تأثیر آن بر سیاست جهانی». نتیجه مشترک این مطالعات این است که روسیه با بهره‌گرفتن از ابزارهای نظامی، سیاسی، اقتصادی و دیپلماتیک، در پی احیای جایگاه خود به‌عنوان قدرت جهانی است؛ با این حال میزان نفوذ این کشور در حوزه‌های نظامی و سیاسی بیشتر از حوزه‌های اقتصادی و توسعه‌ای ارزیابی شده است.

دسته دوم: جمهوری آفریقای مرکزی به‌عنوان کانون نفوذ روسیه. این دسته از منابع، جمهوری آفریقای مرکزی را مطالعه موردی یا نقطه شروع بازگشت روسیه به آفریقا در نظر گرفته‌اند: دوخان^۴ (۲۰۲۰) در مقاله «جمهوری آفریقای مرکزی: نقطه شروع نفوذ روسیه در آفریقای مرکزی» و هایراپتن^۵ (۲۰۲۲) در مقاله «پای روسیه به خاک جمهوری آفریقای مرکزی: نمونه‌ای از اتحاد تاکتیکی» نشان می‌دهند که بی‌ثباتی سیاسی، ضعف دولت مرکزی و ناامنی گسترده، زمینه ورود دوباره روسیه به جمهوری آفریقای مرکزی را فراهم کرده است. همکاری دو کشور بیشتر بر چهار محور امنیت، انتقال تسلیحات، دسترسی به منابع و حمایت بین‌المللی

1. Great Power Competition

2. Ahmed Elbassoussy

3. Nicholas Idris Eramah

4. Nathalia Dukhan

5. Lilith Hayrapetyan

استوار است. ولی تقارن‌نداشتن قدرت و فاصله جغرافیایی، پایداری این اتحاد را با تردید روبه‌رو کرده است.

دسته سوم: ابزارهای نفوذ و پیامدهای داخلی حضور روسیه. این دسته بر سازوکارهای عملی حضور روسیه و پیامدهای سیاسی، امنیتی و اقتصادی آن تمرکز دارد: گودسن^۱ (۲۰۱۹) در مقاله «روسیه در جمهوری آفریقای مرکزی: مداخله نواستعمارگرایانه» و بخش‌هایی از مطالعات دوخان (۲۰۲۰) و هایراپتن (۲۰۲۲). مهم‌ترین ابزارهای نفوذ روسیه در این مطالعات عبارت‌اند از فعالیت شرکت‌های نظامی خصوصی، به‌ویژه گروه واگنر، فروش و انتقال تسلیحات، آموزش و تجهیز نیروهای نظامی و امنیتی، حمایت سیاسی و دیپلماتیک از دولت مرکزی، ارتباط با گروه‌های مسلح، دسترسی مستقیم یا غیرمستقیم به معادن و منابع طبیعی. از دیدگاه پیامدها، این حضور موجب افزایش ظرفیت بقای دولت مرکزی شده است؛ اما هم‌زمان، کنترل غیرمستقیم مناطق منابع دار، وابستگی امنیتی، تضعیف حاکمیت ملی و اختلال در روند صلح را نیز به دنبال داشته است.

دسته چهارم: رقابت ژئوپلیتیکی و ابعاد ادراکی حضور روسیه. این دسته، حضور روسیه را در چارچوب رقابت قدرت‌های خارجی و سیاست رسانه‌ای بررسی می‌کند: دنیل^۲ (۲۰۲۲) در مقاله «راهبردهای روسیه و چین در جمهوری آفریقای مرکزی»، ایساو^۳ (۲۰۲۳) در مقاله «سیاست امنیتی‌سازی روسیه در آفریقا: ویژگی‌های ادراکی» و بخش‌هایی از مطالعه گودسن (۲۰۱۹)، این مطالعات نشان می‌دهند که حضور روسیه موجب تشدید رقابت ژئوپلیتیکی با بازیگرانی مانند فرانسه و چین شده است. در کنار ابزارهای سخت، روسیه از رسانه، روایت‌سازی سیاسی و بازنمایی خود به‌عنوان جایگزینی برای قدرت‌های استعماری غربی بهره می‌گیرد. براساس یافته‌های ایساو، تصویر رسانه‌ای روسیه در برخی جوامع آفریقایی به تدریج مثبت‌تر شده است.

در مجموع، مرور مطالعات نشان می‌دهد که پژوهش‌های موجود هرکدام بخشی از حضور روسیه در آفریقا را بررسی کرده‌اند. برخی بر هدف‌ها و راهبرد کلان روسیه، گروهی بر همکاری‌های نظامی و امنیتی، تعدادی بر دسترسی به منابع طبیعی و برخی دیگر بر رقابت قدرت‌های خارجی یا بازنمایی رسانه‌ای تمرکز دارند. این ابعاد بیشتر به‌صورت جداگانه مطالعه

1. Kyran Goodison

2. Daniel Ozoukou

3. Leonid M. Issaev

شده‌اند و ارتباط‌های نظام‌مند میان هدف‌های ژئوپلیتیکی روسیه، سازوکارهای نفوذ و پیامدهای داخلی و منطقه‌ای حضور این کشور کمتر بررسی شده‌اند. از این رو، انجام پژوهشی منسجم که با تمرکز بر جمهوری آفریقای مرکزی، پیوند میان هدف‌ها، ابزارها و پیامدهای حضور روسیه را تبیین کند، ضروری به نظر می‌رسد.

چارچوب مفهومی پژوهش

استعمار نونیابتی^۱

در دو قرن گذشته، قاره آفریقا به شدت در تأثیر اقدام‌های نواستعماری بازیگران خارجی مختلف قرار گرفته است. دو مفهوم «استعمار نو» و «امپریالیسم نو»، اولین بار در نوشته‌های اولین رئیس‌جمهور و روشنفکر غنایی، کوامه انکرومه دیده شد (Charbonneau, 2008). این مفاهیم به گونه‌ای جدید از استعمار اشاره دارد که پیشبرد منافع خارجی در کشورهای آفریقایی را بررسی می‌کند. استعمار نو مجموعه‌ای از ابزارها است برای حفظ رژیم توسعه‌یافته که در درجه نخست در خدمت منافع حامی خارجی عمل می‌کند و منافع ملت در درجه‌های بعدی اهمیت قرار می‌گیرد. استعمار نو بیشتر در جهت بهره‌کشی از منابع یک کشور عمل می‌کند. امپریالیسم نو به طور کلی با ایده حوزه‌های نفوذ گره خورده است که کم‌وبیش به طور انحصاری زیر سلطه قدرت‌های خاصی هستند. این دو مفهوم بیشتر با هم ترکیب می‌شوند. به طور سنتی، از این مفاهیم برای تحلیل سیاست‌هایی مانند آنچه «فرانسافریک»^۲ نامیده می‌شود، استفاده می‌شد. چارچوب‌های استعمار نو و امپریالیسم نو بر تداوم روابط استعماری میان دولت‌های قوی و دولت‌های ضعیف در دوران پساستعمار اشاره دارند (Lumumba-Kasongo, 2011).

دولت‌های ضعیف بیشتر از آثار «تسخیر دولت»^۳ رنج می‌برند. تسخیر دولت را می‌توان به عنوان شکلی از فساد در دولت تعریف کرد، جایی که شرکت‌ها، مؤسسه‌ها یا افراد قدرتمند از فساد مانند خرید قوانین، اصلاحیه‌ها، احکام و کمک‌های غیرقانونی به احزاب سیاسی و نامزدها، برای نفوذ و شکل دادن به سیاست‌ها، محیط قانونی و اقتصاد یک کشور به سود منافع

1. Proxy Neo-colonialism

۲. پس از استقلال کشورهای آفریقایی در دهه ۱۹۶۰، روابط فرانسه با مستعمره‌های پیشین خود در قالب مفهومی موسوم به فرانس‌افریک (Françafrique) تداوم یافت؛ شبکه‌ای سیاسی و اقتصادی که نفوذ پاریس را از راه‌های غیرمستقیم ادامه داد.

3. State Capture

خود استفاده می‌کنند (Manfredi Firmian, 2025). تصرف دولت، نهادهای دولتی را تضعیف می‌کند، قدرت شخصی کنترل‌کنندگان بر بازتوزیع منابع را تقویت می‌کند و محیط سیاسی شکننده‌ای را گسترش می‌دهد که در برابر فشارهای خارجی و مداخله‌ها آسیب‌پذیر است. با نظارت نهادی محدود بر بازتوزیع ثروت، کنترل شخصی بر این فرایند به نسبت آسان‌تر حفظ می‌شود و قدرت اقتصادی و سیاسی در دستان غیرمسئول عده‌ای محدود باقی می‌ماند (Chipkin and Others, 2018).

آخرین قطعه پازل روابط نیابتی در سیاست کنونی است. روابط نیابتی به‌طور کلی به‌عنوان سیاست‌هایی درک می‌شوند که به حامی خارجی کمک می‌کنند منافع خود را با طرف دیگر ترویج کند. «نیروهای نیابتی» به گروه‌ها یا بازیگرانی گفته می‌شود که یک دولت یا بازیگر قدرتمند آن‌ها را برای انجام عملیات ویژه یا پیگیری منافع خود در کشوری دیگر به کار می‌گیرد، بدون اینکه به‌طور مستقیم و به نام آن دولت وارد درگیری شوند (Dubush, 2020; Mumford, 2013). نیروهای نیابتی بیشتر با نادیده گرفتن فرایندهای سیاسی در کشورهای هدف، می‌خواهند تحولات سیاسی داخلی را به سمت منافع خود با استفاده از ابزارهای مختلف هدایت کنند. در مورد دولت‌های ضعیف، این ممکن است شامل توسعه روابط نیابتی، فراهم کردن امنیت برای رژیم در ازای منافع سیاسی یا اقتصادی باشد. علاوه بر این، این روابط می‌توانند با واسطه‌های نیمه‌خصوصی حفظ شوند.

برای فهم سیاست‌های روسیه در جمهوری آفریقای مرکزی به‌نظر می‌رسد با شکل جدیدی از استعمار نو روبه‌رو هستیم که در آن دو متغیر تسخیر دولت و نیروهای نیابتی، شرایط را برای بازتولید منافع روسیه فراهم کرده است. از یک سو عوامل فساد درون دولت به سود دولت حامی، به‌ویژه تقویت نیروهای نیابتی فعالیت می‌کنند. از سوی دیگر، نیروهای نیابتی با بهره‌گرفتن از منابع به‌دست‌آمده، عوامل فساد را تقویت می‌کنند و این گونه یک چرخه بازتولید قدرت دولت حامی شکل می‌گیرد که به‌صورت کامل نهادینه، شکلی از رابطه استعماری را ایجاد می‌کند که می‌توان آن را «استعمار نیابتی» نامید.

تبادل امنیت برای دسترسی اقتصادی

روند همکاری فعال روسیه با جمهوری آفریقای مرکزی در ۷ اکتبر ۲۰۱۷ با دیدار فیرومین نگربادا (رئیس دفتر رئیس‌جمهور توآدرا) و سرگئی لاوروف (وزیر امور خارجه روسیه) در سوچی شروع شد (Dukhan, 2020). رئیس‌جمهور آفریقای مرکزی در سال ۲۰۱۸ با ولادیمیر

پوتین در روسیه به منظور رسمی سازی روابط دیدار کرد. تحلیلگران معتقدند که رئیس جمهور آفریقای مرکزی در ازای دسترسی به منابع طبیعی کشور برای دریافت حمایت های امنیتی و برقراری صلح مذاکره کرده است. این موضوع به حمایت مالی پوتین از گروه واگنر (ارتش سایه روسیه) منجر شد و زمینه ای برای دسترسی روسیه به ذخایر عظیم منابع طبیعی جمهوری آفریقای مرکزی فراهم آمد. به گفته گودیسون، مسکو از این راه «حضور خود را در قلب ژئواستراتژیک آفریقا» برای منافعش تثبیت کرد (Korybko, 2017).

در کنار دیپلماسی نظامی، مسکو فعالانه در دستور کار صلح سازمان ملل در جمهوری آفریقای مرکزی نیز دخیل شد. وزارت امور خارجه روسیه آشکارا اعلام کرده است که هدف این کشور تقویت واحدهای امنیت ملی جمهوری آفریقای مرکزی و تضمین قراردادهای معدنی با منافع متقابل است (Ramani, 2021). پس از شکست توافق صلح سنت اجیدو در سال ۲۰۱۷، اراده سیاسی مسکو برای نقش رهبری در صلح سازی تقویت شد. پیش از مذاکرات خارطوم (سودان)، روسیه با رهبران گروه های مسلح ارتباط برقرار کرد و حمایت سیاسی ذی نفعان اصلی داخلی و بازیگران منطقه ای مانند عمر البشیر (رئیس جمهور سودان و متحد روسیه) را جلب کرد (کوشکی و همکاران، ۱۴۰۰). نتیجه این اقدام ها، بستن توافق صلح خارطوم بود که در فوریه ۲۰۱۹ در بانگی امضا شد. به وسیله همکاری فعال با اتحادیه آفریقا و سازمان ملل در زمینه آشتی ملی، روسیه توانست شهرت خود را به عنوان داور دیپلماتیک در جمهوری آفریقای مرکزی بهبود بخشد (Ramani, 2021).

روسیه در پاسخ به احساس بی اعتمادی نسبت به حضور نظامی غرب در کشور (Plichta, 2018) برای تأمین اسلحه، آموزش و حفاظت از دولت توآدرا اقدام کرد. توافق اولیه شامل فرستادن پنج افسر نظامی و ۱۷۰ مربی غیرنظامی به همراه بیش از ۵۰۰۰ قبضه سلاح گرم و نارنجک انداز بود (Calzoni, 2018). از سویی، با برگزاری مذاکرات صلح با چهارده گروه مسلح به نمایندگی از رئیس جمهور جمهوری آفریقای مرکزی در آغاز فوریه ۲۰۱۹، توافق نامه ای در خارطوم امضا شد که به گسترش نفوذ روسیه در آفریقای مرکزی به عنوان قدرت بزرگ جدید در این کشور انجامید. اقدام های سیاسی روسیه در برابر آفریقای مرکزی از سال ۲۰۱۷ تا به امروز را می توان این گونه خلاصه کرد:

۱. ایجاد شبکه ای از متحدان سیاسی وفادار به رئیس جمهور توآدرا و مشارکت جمهوری

آفریقای مرکزی و روسیه؛

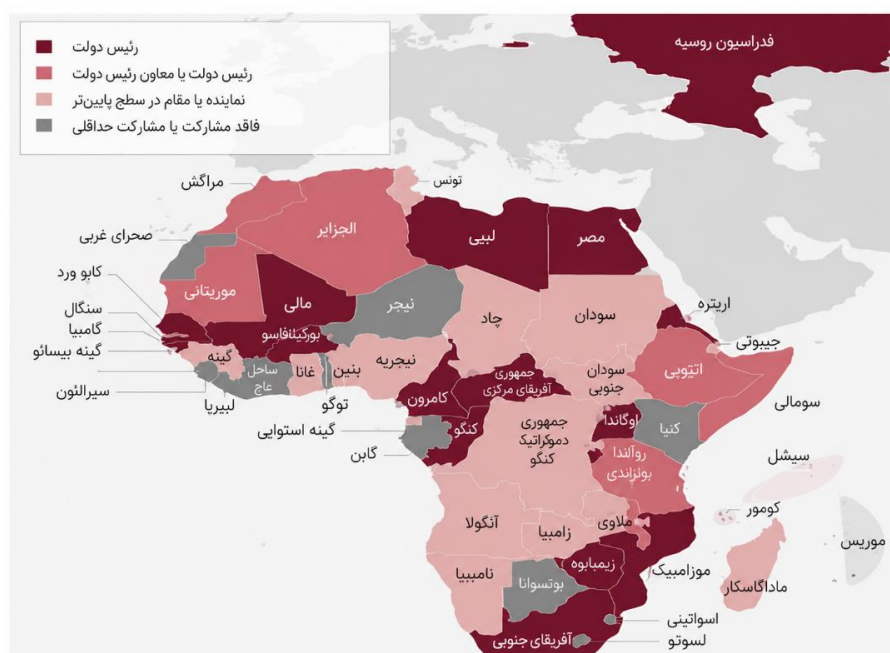
۲. آموزش و حمایت از نیروهای ملی برای بازپس گیری کنترل قلمرو و منابع راهبردی

کشور؛

۳. حمایت از شبه‌نظامیان برای مبارزه با طرح‌های ضد توآدرا؛

۴. ایجاد ائتلاف با شخصیت‌های بانفوذ بحران سیاسی جمهوری آفریقای مرکزی؛

۵. تلاش برای تغییر قانون اساسی برای تضمین تسلط توآدرا بر قدرت و تضمین قراردادهای به‌دست‌آمده در طول نخستین دوره ریاست جمهوری او.

شکل ۱: نشست‌های روسیه در آفریقا (Caprile, 2024)

همچنین در سال ۲۰۱۶، به مقام‌های جمهوری آفریقای مرکزی اجازه داده شد الماس را از پنج منطقه سبزی که آنجا درگیری نیست صادر کنند. روسیه در سال ۲۰۲۰ ریاست فرایند کیمبرلی، نهادی را که بر اخلاقیات صادرات الماس نظارت می‌کند، بر عهده داشت. درحالی‌که شرکت‌های هم‌سو با دولت روسیه، مانند غول الماس‌سازی «آلروزا» و «ام - اینوست»^۱ که با «پریگوژین» هم‌سو است، به دنبال گسترش قراردادهای تجاری خود در جمهوری آفریقای

مرکزی هستند. ناتالیا دوخان تأکید کرد که جمهوری آفریقای مرکزی امتیاز اکتشاف و استخراج معادن را به روسیه واگذار کرده است (Schreck, 2018) و پوتین خود را برای به دست آوردن سود فقط از اورانیوم جمهوری آفریقای مرکزی آماده کرد.

علاوه بر این، گودیسون یادآوری می‌کند که در سال ۲۰۰۶، ۶۰۳،۳۹ تن اورانیوم در سراسر جهان استخراج شد، اما تقاضا ۵۰۰،۶۶ تن بود و در سال‌های آینده نیز افزایش خواهد یافت (WISE, 2018). روسیه برای تسخیر پایگاه‌های گروه‌های مسلح اقدام کرد از جمله واکاگا، بامینگوی - بانگوران، اوهام - اوهام پنده، نانا - گریزی، هوت - کوتو، نانا - مامبره و مامبره کادنی، اوآکا که مناطقی غنی از نفت، طلا و الماس هستند و در کنترل گروه‌های مسلح جبهه مردمی برای احیای جمهوری آفریقای مرکزی^۱، آنتی - بالاکا، تجمع میهن پرستانه برای نوسازی جمهوری آفریقای مرکزی^۲، جنبش میهن پرستان آفریقای مرکزی^۳، اتحادیه برای صلح در آفریقای مرکزی^۴ قرار دارند.

راهبرد نظامی مسکو در جمهوری آفریقای مرکزی با هدف دور کردن گروه‌های مسلح از مناطق غنی از منابع برای اجازه دادن به بهره‌برداری از مواد معدنی است. به گفته گودیسون، مالکیت معدن باکوما رقابت روسیه را برای اورانیوم در منطقه نشان می‌دهد. او تأکید می‌کند که فقط ۱۰ درصد از معدن باکوما برای دولت جمهوری آفریقای مرکزی است و ۹۰ درصد باقیمانده برای «یورامین اینکورپوریتد»^۵ (WISE, 2018) و ۴۹ درصد از یورامین برای شرکت «چاینا گوانگ‌دونگ نیوکلیئر پاور»^۶ است و «آروا»^۷، شرکت چندملیتی فرانسوی ۵۱ درصد باقیمانده را در اختیار دارد. سرمایه‌گذاران آن ژاپن و شرکت «کازاتم‌پرم»^۸ قزاقستان هستند. در سال ۲۰۱۷، زمانی که روسیه در جمهوری آفریقای مرکزی مداخله می‌کرد، شرکت چینی نیز تلاش کرد سهام باکوما را از آروا بخرد، اما موفق نبود. اورانیوم در دهه ۱۹۶۰ در باکوما کشف شد و ذخایر آن ۷۶۵،۱۶ تن اورانیوم فلزی با عیار ۰،۲۵۵ درصد تخمین زده می‌شود. در امتداد مرز جنوبی جمهوری آفریقای مرکزی میان موبای و بانگاسو نیز اورانیوم کشف شده است (Müller, 2023). جمهوری آفریقای مرکزی فرصتی برای روسیه بود تا نفوذ خود را در آفریقا

1. Popular Front for the Rebirth of Central African Republic (FPRC)

2. Patriotic Rally for the Renewal of the Central African Republic (RPRC)

3. Central African Patriotic Movement (MPC)

4. Union for Peace in the Central African Republic (UPC)

5. Uramin Incorporated

6. China Guangdong Nuclear Power Company

7. Areva

8. Kazatomprom

گسترش دهد و هدف‌های اقتصادی خود را دنبال کند.

در ۷ اکتبر ۲۰۱۷، نخستین نشست در سطح بالا میان رئیس‌جمهور توآدرا، رئیس دفترش نگربادا و وزیر امور خارجه روسیه، سرگئی لاوروف در سوچی روسیه برگزار شد. این نشست محرمانه بود، ولی محتوای آن در سال ۲۰۱۹ فاش شد. کرملین دو ماه بعد، معافیتی از تحریم تسلیحاتی شورای امنیت سازمان ملل متحد برای تحویل سلاح و استقرار مریبان نظامی روسیه در جمهوری آفریقای مرکزی دریافت کرد. در آن زمان، هیچ‌کس نمی‌توانست پیش‌بینی کند که روسیه برنامه‌ای جاه‌طلبانه‌تر دارد که حوزه‌های سیاسی، امنیتی، اقتصادی و اجتماعی و دستور کار ژئوپلیتیکی گسترده‌تری در آفریقای مرکزی را پوشش می‌دهد (Huon and Ostrovsky, 2018). در مه ۲۰۱۸، ولادیمیر پوتین به‌صورت رسمی با رئیس‌جمهور توآدرا در روسیه دیدار کرد و روابط آفریقای مرکزی و روسیه را در بالاترین سطح سیاسی رسمی کرد. برای تقویت نفوذ روسیه در جمهوری آفریقای مرکزی، مشاوران روسی گروه واگنر رویکردی تهاجمی را انتخاب کردند و خطوط بسیار مبهمی میان ابتکارهای بخش عمومی و خصوصی را حفظ کردند.

سوا سکیوریتی سرویسز^۱، شرکت خصوصی که در نوامبر ۲۰۱۷ در جمهوری آفریقای مرکزی ثبت شد، چارچوب قانونی شد که با آن به ۱۷۸ مربی روسی به‌صورت رسمی اجازه داده شود به سربازان جمهوری آفریقای مرکزی شیوه کار با سلاح‌های تحویل داده شده به‌وسیله روسیه را آموزش دهند. این شرکت همچنین قرارداد امنیت ریاست‌جمهوری را به دست آورد و تعداد مربیان به‌سرعت به چند صد نفر افزایش یافت. لوبای اینوست^۲، یک شرکت خصوصی که در اکتبر ۲۰۱۷ در جمهوری آفریقای مرکزی ثبت شد، در سال‌های ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹ چندین مجوز معدن‌کاری، از جمله در مناطق در کنترل شورشیان را به دست آورد. اوگنی خودوتوف^۳، مدیر شرکت، عضو گروه کهنه‌سربازان سن‌پترزبورگ و مدیر عامل شرکت «ام‌فایننس» است که عملیات آن بسیار مشابه عملیات «اورو پلیس»^۴، شرکت مرتبط با پریگوژین است که از منافع نفت‌وگاز در سوریه سود می‌برد (CAR, 2018). در سپتامبر ۲۰۲۰، دفتر کنترل دارایی‌های خارجی وزارت خزانه‌داری آمریکا اعلام کرد: فشار علیه شبکه یوگنی پریگوژین، عامل روسی مرتبط با کرملین، با هدف قراردادن هشت فرد و هفت نهاد، از جمله

1. Sewa Sécurité Services (SSS)

2. Lobaye Invest

3. Yevgeny Khodotov

4. Evro Polis

لوبای اینوست که برای پیشبرد نفوذ روسیه در جمهوری آفریقای مرکزی کار می‌کند، افزایش یافته است (Maslov, 2023).

جدول ۱: اطلاعات اقتصادی همکاری روسیه و جمهوری آفریقای مرکزی

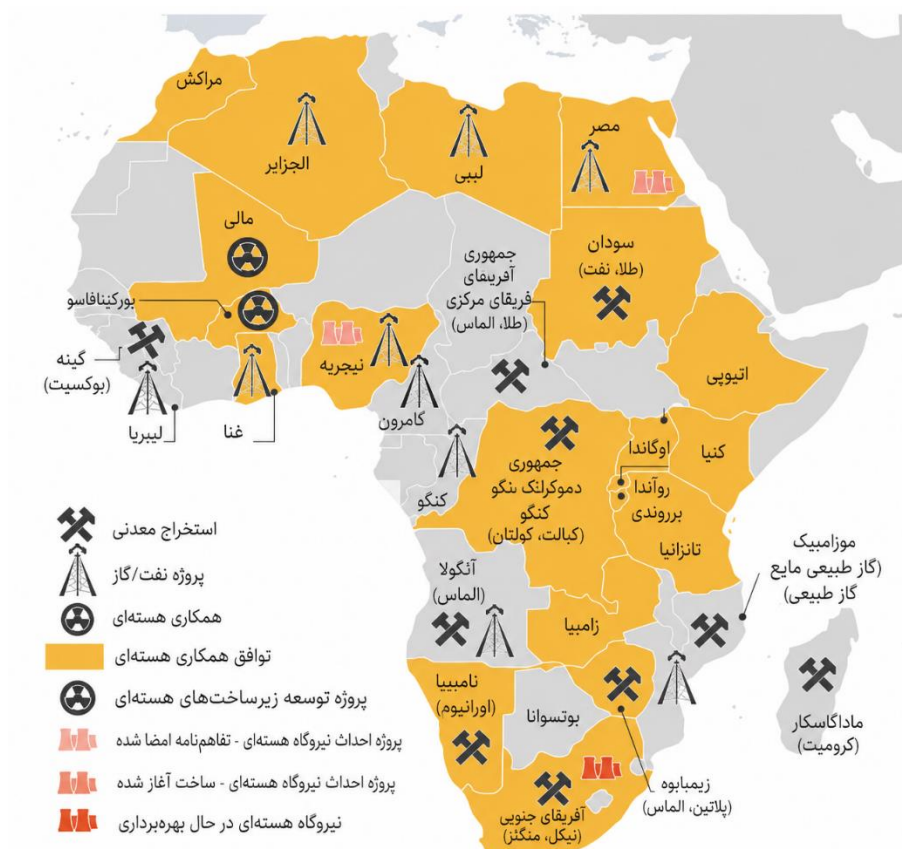
موضوع	آمار / مقدار	توضیح
سهام معدن باکوما (دولت CAR)	۱۰ درصد	سهام دولت جمهوری آفریقای مرکزی از معدن اورانیوم باکوما
سهام معدن باکوما (یورامین)	۹۰ درصد	سهام شرکت روسی بین‌المللی از معدن باکوما
استخراج اورانیوم جهانی (۲۰۰۶)	۳۹,۶۰۳ تن	مقدار استخراج‌شده در مقابل تقاضای ۶۶,۵۰۰ تنی
کشف ذخایر اورانیوم باکوما	۱۶,۷۶۵ تن	ذخیره اورانیوم با عیار ۰,۲۵۵ درصد
زمان ثبت سوا سکیوریتی	نوامبر ۲۰۱۷	شرکت خصوصی ثبت‌شده برای چارچوب قانونی استقرار مریبان
زمان ثبت لوبای اینوست	اکتبر ۲۰۱۷	شرکت خصوصی گیرنده مجوزهای معدن‌کاری
تحریم‌ها علیه شبکه پریگوژین	۸ فرد و ۷ نهاد	شامل شرکت لوبای اینوست

Sources: Caprile, 2024

برای ایجاد بستر مثبت لازم برای گسترش منافع روسیه، مشاوران حامی کرملین مجموعه‌ای از ابتکارهای بشردوستانه، اجتماعی و فرهنگی را حمایت مالی کردند مانند شرکت خصوصی «لوبای اینوست» و گاهی نیز سفارت روسیه (عزیزی، ۱۳۹۷). برای نمونه، ابتکارهای اجتماعی و فرهنگی بودجه‌ای روسی برای برگزاری مسابقه زیبایی «ملکه جمهوری آفریقای مرکزی»، رویداد فوتبال جوانان، اهدای تجهیزات ورزشی به یک مدرسه، اهدای تجهیزات به رسانه‌ها، کمک‌های بشردوستانه از جمله توزیع غذا و ساخت بیمارستان‌های سیار در مناطق در کنترل شورشیان و ایستگاه رادیویی جدید به نام «لنگو سونگو، ۹۸٫۹ افام»^۱ که به معنای «ایجاد همبستگی» است، دریافت کردند. همچنین دانشگاه بانگی و مدرسه‌های دیگر می‌خواهند در آینده، زبان روسی را به‌عنوان زبان خارجی تدریس کنند. از رسانه‌ها به‌سرعت به‌عنوان

ابزارهای بسیار مؤثر تبلیغات طرفدار روسیه برای ترویج ابتکارهای روسیه و دولت استفاده شد (Jendoubi, 2019). بخش رسانه‌ای کشور با مشکلات مالی جدی روبه‌رو است که می‌تواند به روسیه اجازه دهد پوشش مطلوب‌تری از فعالیت‌های خود به دست آورد.

شکل ۲: همکاری در حوزه انرژی و معدن

Sources: Müller, 2023

برخی از خروجی‌های رسانه‌ای، مانند لوپتانتیل^۱، کالینز د لوبانگی^۲ و نجونی سانگو^۳ از حمایت مالی روسیه برخوردار بوده‌اند. علاوه بر این، گروه واگنر توزیع هفتگی جزوه‌هایی را

1. Le Potentiel
2. Les Collines de l'Oubangui
3. Njoni Sango

تضمین کرد که اقدام‌های روسیه را تجلیل کند و ایده‌های ضدفرانسوی و ضداستعماری را ترویج می‌کردند. فقط در عرض چند ماه، روسیه به تدریج رویکردی سخت‌گیرانه گرفت که هدف آن سرکوب فعالیت‌های ضددولتی و ضدروسی بود. مشاوران روسی روش‌های بسیار سرکوبگرانه‌ای را برای تهدید مخالفان به وسیله نهادهای دولتی جمهوری آفریقای مرکزی و نیروهای مسلح ملی توسعه دادند. برای نمونه، سه روزنامه‌نگار روسی که برای تحقیق در مورد فعالیت‌های گروه واگنر به جمهوری آفریقای مرکزی سفر کرده بودند، در پایان سال ۲۰۱۸ به قتل رسیدند. مسکو ادعا می‌کند این روزنامه‌نگاران در جریان یک سرقت کشته شده‌اند. «مرکز پرونده»^۱ با پژوهشی که انجام داد، به این نتیجه رسید مریبان نظامی که شرکت یوگنی پریگوژین استخدام کرده است به احتمال زیاد در این قتل دست داشته‌اند، در حالی که این شرکت به عمد به دنبال خنثی کردن پژوهش‌های مستقل است (Dossier Center, 2019).

مشاوران روسی همچنین ایجاد سازمان سیاسی به نام «جنبش کوسه‌های جمهوری آفریقای مرکزی»^۲ را تشویق کردند. هدف این جنبش ایجاد احساس ترس در میان مخالفان سیاسی، رسانه‌ها و اعضای گروه‌های مسلح و مقابله با جنبش سیاسی طرفدار فرانسه به نام «ا زینگو بیانی»^۳ بود. در بیانیه‌ای کتبی که در ژوئن ۲۰۱۹ منتشر شد، هماهنگ‌کننده عمومی این جنبش آشکارا اعلام کرد «(این جنبش) از دوستان روسی خود برای دادن تجهیزات نظارتی و بازدارنده، یعنی پهپادها، شوک‌دهنده‌های برقی و حلقه‌های تخلیه الکتریکی برای بی‌قدرت کردن افراد تشنه قدرت تشکر می‌کند». رئیس‌جمهور توآدرا این جنبش را پس از هشدارهای دیپلماتیک فرانسه منحل کرد (Communiqué de Presse, 2019). در این زمینه، فرانسه به عنوان اخلاک‌گرا بالقوه و مانع اصلی گسترش نفوذ روسیه در جمهوری آفریقای مرکزی و دیگر نقاط آفریقا شناخته شده است. مشاوران روسی به سرعت لفاظی‌های ضدفرانسوی و به‌طور کلی ضدغربی را دامن زدند تا شکافی میان قدرت استعماری پیشین و روسیه «نجات‌دهنده» ایجاد کنند. مشاوران روسی از فعالیت‌های جنبش‌های به اصطلاح «پان‌آفریقایی» یکی به رهبری کمی کبا و دیگری به رهبری هارونا دوآمبا، که هر دو به شدت مخالف فرانسه و فعالیت‌های آن در آفریقا بودند حمایت مالی کردند، در حالی که نیت خوب روسیه را برای قاره آفریقا ترویج می‌کردند.

در جمهوری آفریقای مرکزی، فعالیت‌های گروه واگنر همچنین با هدف تسخیر قلب‌ها و

1. Dossier Center

2. The Sharks of CAR Movement

3. È Zingo Biani

ذهن‌های شهروندان کشور انجام می‌شود. بسیاری از کسانی که روسیه را نیروی تثبیت‌کننده‌ای می‌دانند که می‌تواند به بی‌ثباتی مزمن کشور پایان دهد، از این تلاش‌ها استقبال کرده‌اند. یکی از نمونه‌های تلاش‌های قدرت نرم واگنر، مجسمه‌ای است که در سال ۲۰۲۲ در خیابان فاستین - آرچانگ توآدرا نصب شد که چهار سرباز مسلح روسی را نشان می‌دهد که از یک زن زانو زده و دو کودک محافظت می‌کنند. این مجسمه به مکانی محبوب برای عکاسی برای مردم محلی، از جمله اعضای نیروهای مسلح تبدیل شده است (Cohen, 2022). واگنر همچنین به دنبال کنترل اطلاعات و گسترش تبلیغات است، همان‌طور که در ایجاد ایستگاه رادیویی لنگو سونگو دیده‌ایم. این ایستگاه دیدگاه‌های دولت روسیه و فعالیت‌های واگنر را ترویج می‌دهد (Stanyard and Others, 2023).

شرکت‌های معدنی واگنر از رویدادهای ورزشی و فرهنگی حمایت مالی کرده‌اند. یکی از آن‌ها کارتوننی است که همکاری روسیه با جمهوری آفریقای مرکزی را با تصویر خرسی دوستانه که به شیری در مبارزه با گروهی از کفتارها کمک می‌کند، نشان می‌دهد (Doboš and Purton, 2024). این گروه یک فیلم اکشن با عنوان «گردشگر» تولید کرد که در جمهوری آفریقای مرکزی فیلمبرداری شده است و کارکنان واگنر را در حال محافظت از کشور در برابر شورشیان نشان می‌دهد (Stanyard and Others, 2023). این فیلم به زبان سانگو ترجمه شد و در مه ۲۰۲۱ در استادیومی پر از تماشاگر بانگی به نمایش درآمد و تی‌شرت‌های «من واگنر هستم» به‌عنوان کالا توزیع شد (Corbeau News Centrafrique, 2021). فیلم دیگری با بودجهٔ واگنر به نام گرانت، شبه‌نظامیان روسی را در حال دفاع از رئیس‌جمهور توآدرا به تصویر کشید. روسیه همچنین یک مرکز فرهنگی در سواحل رودخانه اوبانگی تأسیس کرده است که چرخ و فلک برای کودکان، آموزش زبان روسی برای بزرگسالان و نمایش فیلم ارائه می‌دهد (Cohen, 2022).

در چارچوب نظریهٔ استعمار نونیابتی، فعالیت‌های فرهنگی و رسانه‌ای واگنر در جمهوری آفریقای مرکزی فراتر از تبلیغات سنتی است؛ این اقدام‌ها تلاش برای ساخت دوبارهٔ حافظهٔ جمعی و مشروعیت‌بخشی به حضور نیروی بیگانه در قامت ناجی است (Jones and Others, 2021). نصب مجسمه‌های نمادین و برگزاری مراسم‌های عمومی، نوعی بازسازی پارادایمی روابط قدرت است که در آن‌ها روسیه از بازیگری مداخله‌گر، به قدرتی محافظ در برابر تهدیدهای امنیتی داخلی بازنمایی می‌شود. ایجاد رسانه‌هایی مانند «لنگو سونگو» مصداق بارز «سلطهٔ گفتمانی» است که در نظریهٔ استعمارنو، ابزاری اصلی برای کنترل روایت سیاسی

محسوب می‌شود. واگنر با انحصار جریان اطلاعات، تلاش می‌کند شکاف میان حقیقت و ابستگی و تصویر استقلال را پر کند (Bush, 2024). این ایستگاه رادیویی با تقلیل پیچیدگی‌های سیاسی به روایت دوگانه (روسیه به‌عنوان تثبیت‌کننده در برابر غرب استثمارگر)، بستری را برای خنثی کردن هرگونه مخالفت مدنی علیه نفوذ روسیه فراهم می‌کند (Lewis, 2022). بهره‌گیری از نمادپردازی‌های کودکان و اسطوره‌ای، مانند انیمیشن «خرس و شیر در برابر کفتارها»، تلاشی برای طبیعی‌سازی روابط سلسله‌مراتبی در ذهن مخاطب محلی است. در نظریه استعمارنو، قدرت‌های مداخله‌گر با ساده‌سازی محیط سیاسی به خیر و شر، ذهنیت استعماری را به‌شکلی غیرمستقیم در فرهنگ عامه نهادینه می‌کنند. این نمادپردازی‌ها به‌طور نظام‌مند نیاز جمهوری آفریقای مرکزی به قیومیت روسیه را به‌عنوان ضرورت بقا القا می‌کنند (Majchút, 2022).

تولید فیلم‌های تبلیغاتی مانند «گردشگر» و «گرانیت»، فنی برای اسطوره‌سازی از امنیت نظامی است. با نمایش دادن کارکنان واگنر در حال حفاظت از حاکمیت ملی و رئیس‌جمهور، این گروه درعمل «صنعت مشروعیت» ایجاد کرده است (Doboš and Purton, 2024). در این الگوی استعمارنو، امنیت به کالای فرهنگی تبدیل می‌شود که در آن، شهروندان نه با مشارکت دموکراتیک، بلکه با پذیرش دیداری حضور نظامیان روسی، به سوژه‌هایی مطیع در فضای زیر نفوذ مسکو تبدیل می‌شوند. توزیع اقلام تبلیغاتی مانند تیشرت‌های «من واگنر هستم»، نشان‌دهنده تلاش برای همانندسازی هویتی میان مردم محلی و نیروی شبه‌نظامی بیگانه است (Tsygankov and Muhwezi, 2025). این اقدام فراتر از کارزار بازاریابی، تلاشی برای حذف مرزهای میان «مداخله‌گر» و «مردم میزبان» است. هدف، ایجاد نوعی وفاداری ساختگی است که در آن، استعمار سززمینی و اقتصادی، در مجموعه هویت مشترک ساختگی، برای جامعه‌پذیری استعمارگری، پذیرفتنی جلوه داده می‌شود.

سرانجام ایجاد مراکز فرهنگی و فضای تفریحی به‌وسیله واگنر، مصداق «تداوم نفوذ در لایه‌های اجتماعی» است. این استعمار پنهان، با نفوذ به حوزه‌هایی که دولت ضعیف مرکزی توانایی دادن خدمات در آن‌ها را ندارد، درعمل نهادهای دولتی را دور می‌زند. در نظریه استعمار نونیابتی، این‌گونه اقدام‌ها نشان می‌دهد که واگنر نه تنها بازوی نظامی، بلکه «دولت در سایه» است که با برعهده‌گرفتن از کارکردهای رفاهی و فرهنگی، وابستگی جامعه به خود را نهادینه کرده و استعمار منابع را با پذیرش اجتماعی فعال همراه می‌کند (Stanyard and Others, 2023).

انتقال فناوری نظامی و حضور امنیتی

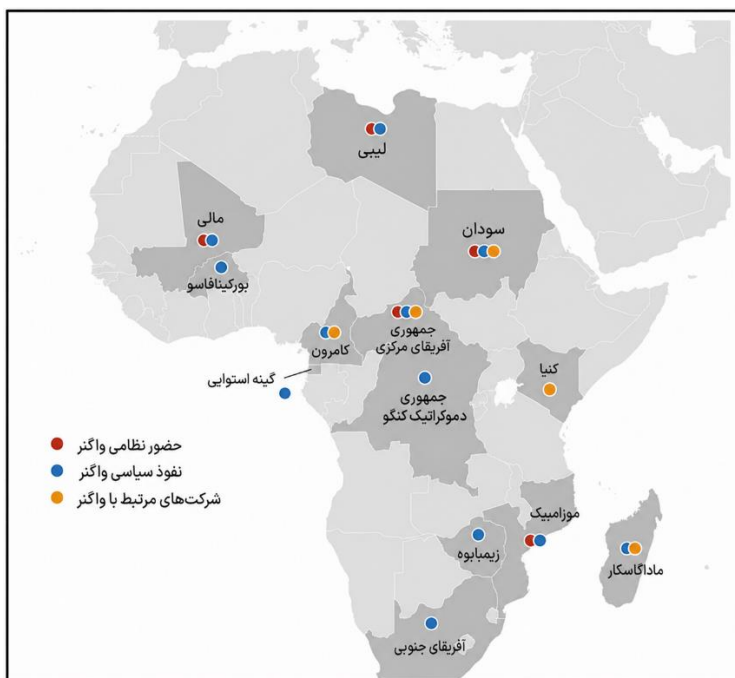
جمهوری آفریقای مرکزی، کشوری محصور در خشکی در آفریقای مرکزی، سال‌هاست که با آشفتگی سیاسی و چالش‌های امنیتی روبه‌رو است. این کشور از سال ۲۰۱۳ تاکنون درگیری طولانی‌مدت و بی‌ثباتی گسترده‌ای را تجربه کرده است که با شبکه‌ای پیچیده از گروه‌های مسلح، خشونت‌های میان‌فرقه‌ای و مبارزه‌های قدرت سیاسی مشخص می‌شود (Jacobsen and Larsen, 2023). این مسئله به وضعیتی منجر شده است که بخش‌های بزرگی از کشور در کنترل جناح‌های مسلح مختلف باقی مانده و دولت مرکزی برای کاربست اقتدار فراتر از پایتخت، بانگی تلاش می‌کند. این عوامل محیطی شکننده به گروه واگنر فرصت داده است در این کشور دخالت کند و به دنبال فرصت‌هایی برای پیشبرد منافع روسیه باشد.

هدف‌های واگنر در آفریقای مرکزی فروش اسلحه و آموزش نظامی، تأمین امنیت شخصی رئیس‌جمهور توآدرا و حلقه نزدیکانش است (Marten, 2019). گروه واگنر در ارائه اسلحه و آموزش نظامی به نیروهای مسلح جمهوری آفریقای مرکزی نقش مهمی داشته است. پس از اینکه سازمان ملل متحد در سال ۲۰۱۷ تحریم تسلیحاتی جمهوری آفریقای مرکزی را تاحدی لغو کرد، روسیه به یکی از تأمین‌کنندگان اصلی سلاح و مهمات برای این کشور تبدیل شد (Abimbola and Others, 2024). کارکنان گروه واگنر مسئول آموزش کارکنان نظامی جمهوری آفریقای مرکزی در استفاده از این سلاح‌ها و افزایش قابلیت‌های رزمی آن‌ها هستند. این شیوه به تقویت توانایی جمهوری آفریقای مرکزی در مقابله با تهدیدهای امنیتی کمک و برای منافع روسیه در منطقه، محیطی مطلوب‌تر ایجاد می‌کند (Siegle, 2023). با تضمین امنیت توآدرا و نزدیکانش، گروه واگنر توانست روابط خود را با نخبگان سیاسی و رهبری جمهوری آفریقای مرکزی تقویت و بر فرایندهای تصمیم‌گیری کشور نفوذ کند.

یکی از محورهای اصلی حضور واگنر، دادن خدمات امنیتی مستقیم و تضمین جان رئیس‌جمهور فوستین-آرکانژ توآدرا و حلقه نزدیکان او است (Marten, 2020). این امنیت شخصی در نظریه استعمار نوین، ابزاری قدرتمند برای ایجاد وابستگی متقابل میان حاکمان محلی و قدرت خارجی محسوب می‌شود (Bush, 2024). واگنر با تبدیل شدن به نگهبان قدرت برای نخبگان جمهوری آفریقای مرکزی، به شکل مستقیم در چرخه بقای سیاسی آن‌ها نقش دارد. این موضوع، انگیزه و امکان هرگونه مقاومت مستقل در برابر منافع روسیه برای این نخبگان را به شدت کاهش می‌دهد (Manfredi Firmian, 2025). فروش سلاح و مهمات به جمهوری آفریقای مرکزی که پس از لغو نسبی تحریم‌های تسلیحاتی سازمان ملل در سال ۲۰۱۷ شتاب گرفت، فقط معامله نظامی نیست.

این اقدام، پیوند راهبردی دیرپایی را میان روسیه و جمهوری آفریقای مرکزی ایجاد می‌کند (Cohen, 2022). این انتقال فناوری نظامی، جمهوری آفریقای مرکزی را به واردکننده دائمی تسلیحات، مهمات و نیازمند خدمات پشتیبانی و نگهداری فنی تبدیل می‌کند. این وابستگی چندوجهی، در عمل ظرفیت خودمختاری نظامی جمهوری آفریقای مرکزی را محدود می‌کند و آن را در مدار تأمین تسلیحاتی روسیه نگه می‌دارد. کارکنان واگنر، علاوه بر تأمین تسلیحات، مسئولیت آموزش نیروهای مسلح جمهوری آفریقای مرکزی را بر عهده دارند. این آموزش نظامی که با هدف ارتقای قابلیت‌های رزمی انجام می‌شود، نوعی مهندسی ظرفیت با اولویت‌های استعماری است. این آموزش‌ها، روش‌ها، رویه‌ها و حتی جهان‌بینی نظامی را به گونه‌ای شکل می‌دهند که با منافع راهبردی روسیه هم‌سو باشد. هدف، تربیت نسلی از فرماندهان و سربازان است که نه تنها با تسلیحات روسی آشنا هستند، بلکه وفاداری عملیاتی خود را به تأمین‌کننده این فناوری‌ها (روسیه) نشان دهند (Dukhan, 2020).

شکل ۳: کمک‌های امنیتی و نظامی گروه واگنر به دولت‌های محلی

Source: Ferragamo, 2023

تقویت توانایی جمهوری آفریقای مرکزی در مقابله با تهدیدهای امنیتی، با کمک تسلیحات و آموزش روسی، به ایجاد «محیطی مطلوب‌تر» برای منافع روسیه منجر می‌شود. این محیط مطلوب نه تنها به معنای ثبات نسبی داخلی است، بلکه فضای لازم را برای گسترش نفوذ سیاسی، اقتصادی (به‌ویژه در بخش معادن) و فرهنگی روسیه فراهم می‌کند. امنیت جمهوری آفریقای مرکزی به ابزاری برای تسهیل هدف‌های کلان ژئوپلیتیک روسیه در منطقه تبدیل می‌شود (Laryš and Svoboda, 2024). تضمین امنیت مستقیم رئیس‌جمهور و حلقهٔ نخبگان، به واکنش و در نتیجه به روسیه برای تأثیرگذاری بر «فرایندهای تصمیم‌گیری کشور» اهرم قدرتمندی می‌دهد. هنگامی که بقای رهبران یک ملت به‌طور مستقیم به حمایت نیروی خارجی وابسته است، طبیعی است که تصمیم‌های مهم سیاسی، اقتصادی و امنیتی با در نظر گرفتن منافع آن قدرت خارجی گرفته شوند. این سطح‌های عمیق نفوذ، ویژگی بارز استعمار نوین است که در آن، حاکمیت ملی فقط عنوانی ظاهری است. گروه واکنش در این سناریو، نقش واسطهٔ راهبردی را دارند (Doboš and Purton, 2024). روسیه به‌صورت مستقیم دخالت نمی‌کند، بلکه به‌وسیلهٔ این گروه شبه‌نظامی، نفوذ خود را گسترش می‌دهد. واسطه‌گری نیابتی به مسکو اجازه می‌دهد هزینه‌های سیاسی، حقوقی و حتی انسانی حضور نظامی خود را کاهش دهد و در همان حال، امکان انکار مسئولیت مستقیم را در صورت بروز مشکلات فراهم کند. این پنهان‌کاری، از ترفندهای اصلی استعمار نوین برای کاربست کنترل بدون رویارویی با پیامدهای مستقیم حضور استعماری است (Siegle, 2023). انتقال فناوری نظامی، صرف‌نظر از سطح پیشرفتگی آن، همواره به ایجاد سطحی از وابستگی سازمانی و فنی منجر می‌شود. نیروهای نظامی جمهوری آفریقای مرکزی، برای استفادهٔ مؤثر از تسلیحات روسی، نیازمند آموزش مستمر، قطعات یدکی و پشتیبانی فنی هستند. این نیاز دائمی، جمهوری آفریقای مرکزی را به‌طور مداوم به روسیه وابسته نگه می‌دارد و در عمل راه‌های ارتباطی و کنترلی جدیدی را میان دو کشور ایجاد می‌کند که فراتر از روابط دیپلماتیک معمول است (Dossier Center, 2019).

ترکیب فروش تسلیحات، آموزش نظامی و تضمین امنیت نخبگان، به روسیه اجازه می‌دهد بر جمهوری آفریقای مرکزی نوعی تسلط امنیتی به کار گیرد. این هژمونی به این معنای است که روسیه نه تنها تأمین‌کنندهٔ اصلی امنیت جمهوری آفریقای مرکزی است، بلکه می‌تواند بر شیوهٔ تعریف تهدیدهای امنیتی و شیوهٔ مقابله با آن‌ها نیز تأثیر بگذارد (Manfredi Firmian, 2025). این کنترل بی‌رقیب بر فضای امنیتی، پایهٔ اساسی هرگونه نفوذ استعماری موفق است. سرانجام حضور واکنش در جمهوری آفریقای مرکزی، نمونهٔ بارزی از استعمار نوین است که در

آن، «امنیت تضمین شده» به ابزار اصلی کاربست نفوذ و کنترل تبدیل شده است. روسیه با انتقال فناوری نظامی و حضور امنیتی مستقیم، نه تنها به منافع اقتصادی و ژئوپلیتیک خود دست می‌یابد، بلکه حاکمیت واقعی جمهوری آفریقای مرکزی را با ایجاد وابستگی‌های عمیق نظامی و سیاسی، به تدریج از آن می‌گیرد. این الگوی استعمار، بر پایه نیابت و وابستگی متقابل استثمار بنا شده است (Abimbola and Others, 2024).

نتیجه

از سال ۲۰۱۷، روسیه با بهره‌گیری از خلأهای امنیتی در جمهوری آفریقای مرکزی، نفوذ خود را با ترکیبی از دیپلماسی نظامی و شرکت‌های امنیتی خصوصی مانند واگنر تثبیت کرده است. کرملین با دوزدن تحریم‌های تسلیحاتی و حمایت از دولت توادرا، خود را به متحدی حیاتی تبدیل کرده و در برابر، امتیازهای انحصاری استخراج طلا، الماس و اورانیوم را برای شرکت‌های هم‌سو مانند «لوبای اینوست» به دست آورده است. این مدل امنیت در برابر امتیاز اقتصادی، مشابه عملیات‌های روسیه در سوریه، به شرکت‌های روسی اجازه می‌دهد مناطق غنی از منابع را در کنترل بگیرند؛ هرچند این فعالیت‌ها با رقابت قدرت‌های دیگر و تحریم‌های بین‌المللی، از جمله تحریم‌های آمریکا علیه شرکت‌های مرتبط با پریگوژین روبه‌رو شده است. راهبرد نظامی مسکو در این کشور، فراتر از مداخله امنیتی صرف، بر مدیریت میدانی برای تأمین امنیت عملیات‌های اقتصادی متمرکز است. روسیه با استقرار مربیان نظامی و تأمین امنیت ریاست جمهوری، تلاش می‌کند شورشیان را از مناطق اصلی دور نگه دارد تا مسیر استخراج منابع هموار شود. در این میان، رقابت روسیه برای به دست آوردن طرح‌هایی مانند معدن اورانیوم باکوما، نشان‌دهنده اهمیت ژئواکونومیک جمهوری آفریقای مرکزی در برنامه‌های کلان کرملین است که آفریقا را به بخشی از بازتعریف نظم جهانی به سود خود تبدیل کرده است. در کنار اقدام‌های سخت، روسیه با پیاده‌سازی نفوذ فرهنگی و رسانه‌ای برای پذیرش حضورش، بستری اجتماعی ایجاد کرده است. مسکو با استفاده از روایت‌های ضدفرانسوی، حمایت از رسانه‌های محلی مانند «لنگو سونگو» و تولید فیلم‌های سینمایی تبلیغاتی، خود را نجات‌دهنده و حافظ حاکمیت ملی معرفی می‌کند. این تلاش‌ها که با اقدام‌های بشردوستانه مانند ساخت بیمارستان‌های سیار، حمایت از فعالیت‌های ورزشی و نصب نمادهای قدرت بخش در میدان‌های شهری همراه شده، به دنبال ایجاد مشروعیت مردمی و تصویرسازی از روسیه به عنوان خیرخواه اجتماعی است که به بی‌ثباتی مزمن کشور پایان می‌دهد.

منابع

فارسی

- بابایی، ابوالفضل و محمدامین نقشبند و محمد شاه‌محمدی (۱۴۰۲)، «نفوذ روسیه در آفریقا: انگیزه‌ها، راهبردها و ابزارها»، دانش‌نامه علوم سیاسی، دوره ۱۲، شماره ۴، صص. ۱۲۱-۱۴۶، قابل دسترسی در: <https://epols.ir/dp-71-1557> (تاریخ دسترسی: ۱۴۰۵/۰۵/۲۲)
- رشیدی، احمد (۱۳۹۵)، «رهیافت‌های متعارض در سیاست خارجی روسیه»، *مطالعات اوراسیای مرکزی*، دوره ۹، شماره ۲، صص. ۲۴۹-۲۶۷، (doi:10.22059/jcep.2016.60540)
- زارعی، بهادر و الهه کولایی و زهرا پیشگاهی‌فرد و بهناز اسدی‌کیا (۱۳۹۸)، «تبیین تفکر ژئوپلیتیکی در سیاست خارجی روسیه»، *پژوهش‌های جغرافیای انسانی*، دوره ۵۱، شماره ۴، صص. ۱۰۹۳-۱۱۱۰، (doi:10.22059/jhgr.2019.267413.1007797)
- عزیزی، حمیدرضا (۱۳۹۷)، «رویکرد تجارت تسلیحاتی روسیه در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا: جنبه‌های اقتصادی و استراتژیک»، *فصلنامه بین‌المللی ژئوپلیتیک*، دوره ۱۴، شماره ۵۲، صص. ۸۴-۱۰۳، قابل دسترسی در: https://journal.iag.ir/article_135309.html (تاریخ دسترسی: ۱۴۰۵/۰۲/۱۷)
- کوشکی، محمدصادق و تورج افشاری بدرلو و احمد بروایه (۱۴۰۰)، «تقابل روسیه با آمریکا در منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا برپایه آیین جنگ هیبریدی گراسیمف (مطالعه موردی: سوریه و لیبی)»، *مطالعات اوراسیای مرکزی*، دوره ۱۴، شماره ۱، صص. ۵۱-۷۳، (doi:10.22059/jcep.2021.313816.449960)
- کولایی، الهه و عقیقه عابدی (۱۳۹۷)، «مؤلفه‌های ژئوپلیتیکی سیاست خارجی روسیه»، *فصلنامه بین‌المللی ژئوپلیتیک*، دوره ۱۴، شماره ۴۹، صص. ۱-۲۵، قابل دسترسی در: https://journal.iag.ir/article_66679.html (تاریخ دسترسی: ۱۴۰۵/۰۲/۱۷)
- موسوی، سید محمدرضا و رامین بخشی (۱۴۰۳)، «سیاست خارجی روسیه در قبال آسیای مرکزی»، *فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست بین‌الملل*، دوره ۷، شماره ۱۴، صص. ۱۷۹-۲۰۷، (doi: 10.22080/jpir.2024.28118.1408)
- هدایتی شهیدانی و مهدی دانیال رضاپور و صدیقه آذین (۱۴۰۲)، «سیاست خارجی روسیه در قبال قاره آفریقا؛ مزیت‌ها و منافع»، *فصلنامه محیط‌شناسی راهبردی جمهوری اسلامی ایران*، دوره ۷، شماره ۱، صص. ۹-۳۸، (doi:20.1001.1.28212673.1402.7.1.1.0)

English

- Abimbola, Damilola Waliyullahi, Akin Ademuyiwa, Kayode Olusola Omotade, and Adeola Oluwafemi (2024), "How Russia's Presence in Africa Is Impacting the West.", **Afrika Focus**, Vol. 37, No. 1, pp. 74–93, (doi:10.1163/2031356x-20240105).
- Bamidele, S and Erameh, N. I. (2025), "Moscow's African Relations: Unveiling Russia's Strategy in Africa and its Impact on Global Politics", **Security and Defence Quarterly**, Vol. 51, No. 3, pp. 112-129, (doi: 10.35467/sdq/206969).
- Bush, Ray (2024), "Imperialism and Africa", **Review of African Political Economy**, Vol. 51, No. 181, pp. 357–375, (doi:10.62191/ROAPE-2024-0029).
- Calzoni, Francesco (2018), "What Russia Wants from the Central African Republic", **Fair Observer**, 26 October 2018. Available at: <https://www.fairobserver.com/region/africa/russian-interests-central-african-republic-military-presence-wagner-natural-resources-news-71652/> (Accessed on: 3/10/2023).
- Charbonneau, Bruno (2008), "Dreams of Empire: France, Europe, and the New Interventionism in Africa", **Modern & Contemporary France**, Vol. 16, No. 3, pp. 279–295, (doi:10.1080/09639480802201560).
- Daniel, Ozoukou, and Timothy Timothy (2022), "Russia and China Strategies in the Central African Republic." **African Journal of Political Science and International Relations**, Vol. 16, No. 2, pp. 43–51, (doi:10.5897/AJPSIR2021.1368).
- Doboš, Bohumil and Alexander Purton (2024), "Proxy Neo-colonialism? The Case of Wagner Group in the Central African Republic", **Insight on Africa**, Vol. 16, No. 1, pp. 7–21, (doi:10.1177/09750878231209705).
- Dossier Center (2019), "Final Report on the Murders of Orkhan Dzhemal, Aleksandr Rastorguev and Kirill Radchenko in the Central African Republic", **Dossier Center**, Available at: https://dossier.center/car-en/?utm_source (Accessed on: 12/09/2022).
- Dukhan, Nathalia (2020), "Central African Republic: Ground Zero for Russian Influence in Central Africa", **Atlantic Council**, Available at: <https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2020/10/CAR-Russian-Influence-Final.pdf> (Accessed on: 24/10/2020).
- Elbassoussy, Ahmed (2021), "The Growing Russian Role in Sub-Saharan Africa: Interests, Opportunities and Limitations", **Journal of Humanities and Applied Social Sciences**, Vol. 4, No. 3, pp. 251-270, (doi:10.1108/JHASS-11-2020-0210).
- Ferragamo, Mariel (2023), "Russia's Growing Footprint in Africa", **Council on**

- Foreign Relations**, December 28, 2023, Available at: <https://www.cfr.org/backgrounders/russias-growing-footprint-africa>, (Accessed on: 13/12/2024).
- Goodison, K. (2019), "Russia in the Central African Republic: Exploitation Under the Guise of Intervention, **Philologia**, Vol. 11, No. 1, pp. 34-42, (doi: 10.21061/ph.177).
- Hayra Petyan, Lilit, and Josef Kučera (2022), "Russian Foot on the Central African Republic's Soil: An Example of a Tactical Alliance", **Central European Journal of International and Security Studies**, Vol. 16, No. 3, pp. 34-55, (doi:10.51870/KLEO3577).
- Huon, Patricia and Simon Ostrovsky (2018), "Russia, the New Power in Central Africa", **Coda Story**, 19 December 2018, Available at: <https://www.codastory.com/disinformation/russia-new-power-central-africa/>, (Accessed on: 21/08/2019).
- Issaev, L. M., Shishkina, A. R., and Liokumovich, Y. B. (2023), "Russian Policy of securitization in Africa: Features of Perception", **Vestnik RUDN. International Relations**, Vol. 23, No. 2, pp. 322-338, (doi:10.22363/2313-0660-2023-23-2-322-338).
- Jacobsen, Katja Lindskov and Karen Philippa Larsen (2023), "Liberal Intervention's Renewed Crisis: Responding to Russia's Growing Influence in Africa", **International Affairs**, Vol. 99, No. 1, pp. 259-278, (doi: 10.1093/ia/iac252).
- Jendoubi, Saber (2019), "Panorama de la presse centrafricaine: entre pauvreté et politique d'Influence (Panorama of the Central African Press: Between Poverty and Politics of Influence)", **Notes de l'Ifri, octobre**, Available at: https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/jendoubi_presse_centrafrique_2019.pdf (Accessed on: 19/10/2019).
- Jones, Seth G., Catrina Doxsee, Brian Katz, Eric McQueen and Joe Moye (2021), **Russia's Corporate Soldiers: The Global Expansion of Russia's Private Military Companies**, Lanham, MD: Rowman and Littlefield.
- Korybko, Andrew (2017), "Why Does Russia Want to Sell Arms to the Central African Republic?", **Oriental Review**, 15 December 2017, Available at: <https://www.ponarseurasia.org/russ-afrique-russia-france-and-the-central-african-republic/>, (Accessed on: 20/11/2020).
- Laryš, Martin and Karel Svoboda (2024), "Delegation of Economic Statecraft to Private Enterprises: Russia, China, and Turkey in Africa", **International Studies Review**, Vol. 26, No. 1, pp. 1-21, (doi:10.1093/isr/viae009).
- Lewis, David (2022), "Contesting Liberal Peace: Russia's Emerging Model of Conflict Management", **International Affairs**, Vol. 98, No. 2, pp. 653-673, (doi: 10.1093/ia/iab221).

- Lumumba-Kasongo, Tukumbi (2011), "China-Africa Relations: A Neo-Imperialism or a Neo-Colonialism? A Reflection", **African and Asian Studies**, Vol. 10, No. 2, pp. 234–266, (doi:10.1163/156921011X587040).
- Majchút, Ivan (2022), "Central African Republic: The West Contra Russia in the Conflict Solution", **Politické Vedy**, Vol. 25, No. 4, pp. 213–230, (<https://doi.org/10.24040/politickevedy.2022.25.4.213-230>).
- Manfredi Firmian, Federico (2025), "Russia's State Capture Strategy in Africa, from Wagner to the Africa Corps." **Small Wars and Insurgencies**, Vol. 36, No. 4, pp. 783–812, (doi: 10.1080/09592318.2024.2432832).
- Marten, Kimberly (2019), "Russ-Afrique? Russia, France, and the Central African Republic", **Ponars Eurasia**, 21 August 2019, Available at: <https://www.ponarseurasia.org/russ-afrique-russia-france-and-the-central-african-republic/>, (Accessed on: 21/08/2019).
- Marten, Kimberly (2020), "The GRU, Yevgeny Prigozhin and Russia's Wagner Group: Malign Russian Actors and Possible U.S. Responses", Testimony before the Committee on Foreign Affairs Subcommittee on Europe, Eurasia, Energy, and the Environment, US House of Representatives, 7 July 2020, Available at: www.congress.gov/116/meeting/house/110854/witnesses/HHRG-116-FA14-Wstate-MartenK-20200707.pdf, (Accessed on: 07/07/2020).
- Maslov, Ivan Aleksandrovich (2023), **Treasury Sanctions the Head of the Wagner Group in Mali**, Available at: <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy1502>, (Accessed on: 25/05/2023).
- Müller, Melanie (2023), "The 'New Geopolitics' of Mineral Supply Chains: A Window of Opportunity for African Countries". **South African Journal of International Affairs**, Vol. 30, No. 2, pp.177–203, (doi: 10.1080/10220461.2023.2226108).
- Mumford, Andrew (2013), "Proxy Warfare and the Future of Conflict," **The RUSI Journal**, Vol. 158, No. 2, pp. 40–46, (doi:10.1080/03071847.2013.787733).
- Ramani, Samuel (2021), "Russia Strategy in the Central African Republic" **RUSI Commentary**, Available at: <https://rusi.org/commentary/russia-strategy-central-african-republic#.YCp3UK2-hbs.linkedin> (Accessed on: 12/01/2021).
- Schreck, Carl (2018), "What Are Russian Military Contractors Doing in the Central African Republic?", **Radio Free Europe/Radio Liberty**, 1 August 2018, Available at: <https://www.rferl.org/a/explainer-what-russian-military-contractors-are-doing-in-central-african-republic/29405290.html> (Accessed on: 22/01/2023).
- Siegle, Joseph (2023), **Intervening to Undermine Democracy in Africa: Russia's Playbook for Influence**, Africa Center for Strategic Studies, Available at: <https://africacenter.org/spotlight/intervening-to-undermine-democracy-in->

africa-russias-playbook-for-influence/ (Accessed on: 22/01/2023).

Singh, Priyal (2022), **Russia-Africa Relations in an Age of Renewed Great Power Competition**. ISS Africa Report 42, pp. 2–33.

Stanyard, Julia, Thierry Vircoulon and Julian Rademeyer (2023), “**The Grey Zone: Russia’s Military, Mercenary and Criminal Engagement in Africa**”, Geneva: Global Initiative Against Transnational Organized Crime, Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=7aIY-IaBzls> (Accessed on: 06/04/2022).

Tsygankov, Andrei P. and Alvin Muhwezi (2025), “Engaging the Global South with Ideology and Pragmatism: Russia’s Re-Emergence in Sub-Saharan Africa”, **Global Studies Quarterly**, Vol. 5, No. 2, pp. 1-11, (doi:10.1093/isagsq/ksaf044).